

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 2 5 2 1 0 3 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Šolski esej (najmanj 600 besed)

Petek, 22. avgust 2025 / 120 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Priloga z izhodiščnim besedilom za razlagalni/interpretativni esej in konceptna lista so na perforiranih listih, ki jih kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje navodila za razpravljalni in razlagalni/interpretativni esej. Eseg naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 50.

V preglednici zaznamujte izbrani esej z "x".

1.	2.

Pišite v izpitno polo z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pišite čitljivo in skladno s pravopisnimi pravili, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljiv esej bo ocenjen z 0 točkami. Osnutek eseja pišite na konceptna lista. Osnutek se pri ocenjevanju ne upošteva.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 1 prazno.

Konceptni list

Empty rectangular box for writing.

Konceptni list

Empty rectangular box for writing.

Priloga k izpitni poli 1 (M252-103-1-1)**Edvard Kocbek: Ogenj** (odlomek)

Edvard Kocbek: Strah in pogum. Ljubljana: Sanje, Mladinska knjiga, 2024. 139–142.

Za poke gre, predvsem nanje se je treba privaditi, si je dejal. Streljanje ga je zajelo, kakor da je zašel v vihar. Italijanske zasede in straže so se naglo umikale in vzpenjale v hrib. Boji so divjali že v vasi. Videl je svetlobne učinke izstrelkov in izgubil poslednjo sled bojazni. Ni se mogel otresti slovesnega občutka, ki ga je vedno bolj napolnjeval. Bilo mu je, kakor da gre na veselico, kjer streljajo s topiči in se pripravljajo baklada.

Tone je čakal v zakristiji med tremi vojaki. Ko je zagledal župnika, so se mu vroči oči zasvetile od presenečenja. Župniku se je zdelo, da je prišel v Kalistove katakombe. Stopil je k Tonetu in ga objel, da sta se opotekla.

Nato je začel naglo govoriti: »Spominjam se dneva, ko sem te krstil. Vrane so krakale nad visokim snegom, botrica pa se je na poti domov s teboj vred zvrnila s sani. Počakaj, svečo bom prižgal ... Dobro si se učil, lepo si prepeval, vedno si hotel vse vedeti, kmalu boš vse zvedel, ne morem ti nič več povedati ...« Govoril je in prižgal svečo.

Tone ga je gledal z votlimi in svetlimi očmi, ki so se naenkrat napolnile z vlago: »Čakal sem vas. Zdaj je vse v redu ...« Nič drugega ni mogel reči.

»Prej me niso pustili, pesjani,« je skoraj kriknil. Srce mu je močno bilo, rad bi ga prekričal, pa ni našel besede, ki bi imela takšen učinek. Stisnil mu je roko in ga potegnil k sebi: »Ali si pripravljen?« Nato je dodal hitro: »Ali jih slišiš?«

Vendar ni počakal na odgovor, trenutki so se mu zdeli dragoceni, hotel je še nekaj reči, kar bi bilo primerno smrtnemu slovesu. Ni vedel, od kod je dobil besedo. Rekel je samo: »Srečen si ...«

Prijel je za svečo z levico, z desnico pa je objel Toneta: »Pojdiva!«

Odšla sta objeta pred oltar. Tone je pokleknil na najvišjo stopnico, da bi dobil poslednjo popotnico. Župnik je s svečo prižgal dve novi na oltarju in odprl tabernakelj. Ko je začel moliti latinske molitve, je Toneta obšla zgubljena ginjenost. Med šklepetanjem visokih okenskih šip je začel glasno moliti: »Oče naš, kateri si v nebesih, posvečeno bodi tvoje ime, pridi k nam tvoje kraljestvo, zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih tako na zemlji!«

Amon se je obrnil proti njemu s kelihom v rokah. Ko je opazil, da so ob Tonetu pokleknili tudi trije vojaki, se mu je obraz zmračil. Bili so tisti trije, ki jih je komanda določila, da izvedejo smrtno obsodbo; po čudnem italijanskem običaju jim je ukazala, da z obsojencem vred prejmejo obhajilo.

Amon se je začel od svete jeze tresti, besno je zakričal, da je zazvenelo pod obokanim stropom:

»Proč, proč, poberite se ...!« Dvignil je roko in zamahnil z njo kakor jezni Jezus v templju. Vojaki so zmedeni vstali, ko jih je srditi duhovnik zavrnil, in se umaknili do vrat. Tam so obstali in čakali.

Amon je položil hostijo Tonetu na jezik in pri tem izgovarjal latinske besede: »Gospod, nisem vreden, da greš pod mojo streho ...« Na temni trati pred cerkvijo se je razletela mina, da so zašklepetala okna in je vzбуh zraka vrgel nekaj šip iz njih. Ena je padla v prezbiteriju na tla in se raztreščila. Na koru so se pojavili vojaki in dvignili hrup, vzpenjali so se naprej v stolp in nesli s seboj težke strojnice.

Tedaj se je oglasila cerkvena ura in skozi odprta vrata odbila dva težka in počasna udarca. V zakristijo je stopil bled častnik in obstal pri vratih, kakor da bi strah nenadoma zamenjal z začudenjem. Puškarjenje se je divje zgostilo. Partizani so začeli sklepati obroč.

Župnik se je nagnil k Tonetu in mu šepnil: »Pobegni!«

Tedaj je pristopil vojak in mu znova vklenil roke. Vojaku so se tresle roke. Tone se je z votlimi očmi zazrl vanj in mu izzivalno ponudil zapestje: »Kako boš streljal?«

Vojak ga ni gledal v oči, ko je šepnil: »Prekleta vojna!«

OBRNITE LIST.

Tone je začutil, kako se mu je po hrbtu pocedil curek in kako so mu na prsih vzniknili vrelci znoja. Obšla ga je sladka tema. Gledal je župnika in ni docela razumel njegovih besed, ko se je ta znova sklonil nadenj in mu zmedeno govoril: »S teboj grem, v temi bova zbežala, vodil te bom ... «

Častnik je pristopil in surovo zamahnil z roko. Vojaki so prišli Toneta. Zravnal se je in se z zvezanimi rokami oprijel župnika. »Žejen sem,« je kriknil, kakor da bi hotel odgnati smrtno tesnobo.

Župnik je skočil k zakristijski omarici, ki je v njej hranil mašno vino, natočil ga je v kelih in mu ga prinesel. Vojaki so obstali in se čudili.

Ko je Tone slastno pil, je Amon šepetal: »To je sad naše zemlje, naj ti da moči ...«

Častnik je zakričal in vzel revolver v roke. Vojaki so obkrožili obsojenca in ga surovo odtrgali od župnika. Eden izmed njih je prijel Amona in ga držal na mestu. Ta pa je zavpil za njim: »Na svidenje, Tone!«

Obstal je in se naslonil na zid. Zakristija je bila temna, medla svetloba je prihajala iz prezbiterija, kjer sta še vedno goreli oltarni sveči. Začutil je, kako se stari zidovi tresejo. Minometi so udarjali v cerkveno stavbo. Italijani so branili njeno južno stran izza nizkega pokopališkega zidu. Toda moč napadalcev je naraščala. Povelje se je glasilo, da se morajo počasi umikati v cerkev in jo braniti z župniščem vred, dokler ne bo prišla pomoč, ki je radiotelegrafist iz cerkvenega stolpa stalno prosil zanjo.

Sklonil se je in s krčevito sklenjenimi rokami rotil: »Daj mu večni mir in pokoj, daj mu večni mir in pokoj ...« Nočni čas se je razvijal vrtoglavo naglo.

Na severni strani cerkve je zaslišal raztrgano salvo. Zdramil se je in znova stopil čez prag pred oltar. Čutil je, da hodi kakor mesečnik. Sedel je v staro rezljano klop ob oltarju in začutil utrujenost. Sklonil je glavo in zašel v stanje otrplosti.

1. RAZPRAVLJALNI ESEJ

ALI STA MOČ IN POGUM POVEZANA LE Z MOŠKIM TER NEMOČ IN STRAH LE Z ŽENSKO?

– Nujno je, je dahnila Katica.

Sonja se je naslonila na podboj vrat in jo odsotno gledala. Nujno? Kot bi hotela reči: kaj vse na svetu je bilo nekoč nujno. Zdaj ni nujno nič več, še življenje komaj. Skomignila je z rameni, ne more pomagati.

Katici se je zdelo, da Sonja deluje nekoliko odsotno, nekoliko zmedeno, morda ni spala, tudi jaz sem utrujena, pomislila je, da bi bilo dobro, ko bi jo povabila v hišo in na kavo. Toda rekla je samo, oprostite, oprostite, gospa Katica, in zaprla vrata.

(D. Jančar: *In ljubezen tudi*)

Kakor da bi besede dvigal iz vesoljne tišine, je rekel: »Zdaj mi povej svojo poslednjo željo!«

»Za hip bi rada domov. Hočem umreti kot nevesta,« je zašepetala z napetim glasom.

(Edvard Kocbek: *Črna orhideja*)

Iz odlomkov izberite dve ženski književni osebi in na podlagi besedil v celoti predstavite njuno spreminjanje. Primerjajte njun odnos do moške književne osebe, s katero sta najbolj povezani. Presodite, ali so v življenjskih preizkušnjah, ki jih prikazujeta obe besedili, pogumnejše ženske ali moški. Katera ženska književna oseba iz besedil, obravnavanih pri pouku slovenščine, se vam zdi primerljiva z eno od ženskih oseb iz odlomkov? Povezavo utemeljite in komentirajte prepričljivost prikazov obeh ženskih oseb.

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega najmanj 600 besed.

2. RAZLAGALNI/INTERPRETATIVNI ESEJ

Edvard Kocbek: Ogenj (odlomek)

Edvard Kocbek: *Strah in pogum*. Ljubljana: Sanje, Mladinska knjiga, 2024. 139–142.

Odlomek umestite v celotno novelo, tako da ga povežete s predhodnim dogajanjem. Pojasnite, kaj vse ustvarja dramatično vzdušje v odlomku, in svoje ugotovitve ponazorite s primeri iz odlomka. Predstavite odnos med župnikom in Tonetom, kot se razkriva v odlomku, ter z upoštevanjem odlomka in celotne novele pojasnite Tonetovo vlogo pri župnikovem notranjem razvoju. Komentirajte župnikovo odločitev, da ne bo obhajal italijanskih vojakov. Izberite motiv iz odlomka, ki ima po vašem mnenju največji simbolni pomen, in presodite, kako vpliva na sporočilnost novele.

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega najmanj 600 besed.

